

Cudzoziemcy na podlaskim rynku pracy

Prezentacja wyników badania

PLAN PREZENTACJI

- ▶ Cele badania
- ▶ Techniki badawcze
- ▶ Wnioski z analizy danych zastanych
- ▶ Wyniki badań ilościowych
- ▶ Wyniki badań jakościowych
- ▶ Wnioski i rekomendacje

Cele badania

Głównym celem badania było określenie aktualnej i przyszłej sytuacji w zakresie zapotrzebowania na pracę i kwalifikacje cudzoziemców na podlaskim rynku pracy.

Szczegółowe cele badania:

- ▶ określenie rozmiarów napływu cudzoziemców na rynek pracy w woj. podlaskim w ciągu ostatnich 5 lat oraz uzyskanie pogłębionej analizy poziomu, form i struktury zatrudnienia cudzoziemców w woj. podlaskim
- ▶ ocena jakości zasobów pracy reprezentowanych przez cudzoziemców podejmujących pracę w woj. podlaskim
- ▶ określenie zapotrzebowania podlaskich przedsiębiorców na pracę i kwalifikacje cudzoziemców w ujęciu ilościowym i jakościowym
- ▶ wskazanie branż, zawodów i kwalifikacji w woj. podlaskim o największym deficycie pracowników, który obecnie jest uzupełniany przez zasoby pracy z zagranicy oraz będzie wymagał zatrudnienia cudzoziemców w przyszłości
- ▶ określenie oddziaływania napływu pracowników z zagranicy na podlaski rynek pracy, m.in. na jakość zasobów pracy i jakość miejsc pracy, warunki pracy i poziom wynagrodzeń
- ▶ określenie czynników wpływających na podjęcie decyzji o migracji do woj. podlaskiego jako miejsca pracy i życia (czynniki wypychające i przyciągające cudzoziemców)

Cele badania

Głównym celem badania było określenie aktualnej i przyszłej sytuacji w zakresie zapotrzebowania na pracę i kwalifikacje cudzoziemców na podlaskim rynku pracy.

Szczegółowe cele badania:

- ▶ określenie czynników sprzyjających trwałemu zagospodarowaniu pracowników z zagranicy w przedsiębiorstwach woj. podlaskiego i integracji społecznej ich i ich rodzin
- ▶ określenie barier, na jakie napotykają pracodawcy podczas zatrudniania cudzoziemców oraz cudzoziemcy chcący podjąć pracę w woj. podlaskim
- ▶ identyfikacja i charakterystyka zjawiska popytu na pracę nierejestrowaną cudzoziemców w kontekście specyfiki branż oraz określenie instrumentów sprzyjających wychodzeniu z nielegalnego zatrudnienia/szarej strefy
- ▶ analiza działalności agencji zatrudnienia z terenu woj. podlaskiego w zakresie pozyskania, zatrudnienia i adaptacji pracowników z zagranicy
- ▶ analiza działań podejmowanych na rzecz wsparcia zatrudnienia i integracji społecznej cudzoziemców w woj. podlaskim
- ▶ określenie ścieżki kariery zawodowej cudzoziemców znajdujących się na podlaskim rynku pracy
- ▶ określenie ewentualnych różnic w procesie rekrutacji cudzoziemców

Techniki badawcze

- ▶ Analiza danych zastanych
- ▶ Badanie ilościowe PAPI z pracodawcami (500 pracodawców)
- ▶ Badanie jakościowe FGI z przedstawicielami zrzeszeń pracodawców (1 grupa)
- ▶ Badanie jakościowe IDI wywiadów z przedstawicielami agencji zatrudnienia (6 wywiadów)
- ▶ Badanie jakościowe FGI grupowy z przedstawicielami organizacji wspierających integrację cudzoziemców (1 grupa)
- ▶ Ekspertskie wywiady swobodne (5 wywiadów)
- ▶ Badanie jakościowe IDI z cudzoziemcami (18 wywiadów)

Wnioski z analizy danych zastanych

Wnioski z analizy danych zastanych

Wszystkie dostępne dane statystyczne wskazują bezsprzecznie, że cudzoziemców na polskim rynku pracy lawinowo przybywa. Wynika to z jednej strony z poprawy sytuacji gospodarczej kraju, a z drugiej uwarunkowane jest brakami kadrowymi na rynku pracy, które pracodawcy starają się zapęłnić przybyszami z innych krajów.

Na przestrzeni lat 2014-2018 nastąpił w woj. podlaskim wzrost liczby osób posiadających ważne dokumenty na pobyt stały (wzrost o 198%), pobyt czasowy (635%), pobyt rezydenta długoterminowego (215%).

Mimo widocznego napływu cudzoziemców trudno jest oszacować faktyczną liczbę obcokrajowców przebywających i pracujących na terytorium Polski, w tym na terenie województwa podlaskiego. Instytucje publiczne gromadzą dane na temat cudzoziemców w odmienny sposób, stosując różne kryteria, a ich rejestry nie są spójne.

Wnioski z analizy danych zastanych

Wszystkie dostępne dane pokazują lawinowy wzrost liczby cudzoziemców przebywających i zatrudnionych w Polsce, także i w województwie podlaskim w ostatnich latach. Prognozy wskazują, że trend ten utrzyma się, co wynika z niedoborów kadrowych na rynku pracy i niedostępności siły roboczej o odpowiednich umiejętnościach, kwalifikacjach i chęci do pracy (zawody takie jak: murarze i tynkarze, kierowcy samochodów ciężarowych, robotnicy budowlani, kucharze i inni)

Czynniki te zmuszają pracodawców do poszukiwania pracowników poza krajem, a coraz częściej mówi się o sprowadzaniu już nie tylko bezpośrednich sąsiadów zza wschodniej granicy (czyli dominujących w województwie podlaskim Białorusinów i Ukraińców), ale również przybyszy z bardziej odległych zakątków świata, takich jak Indii, Bangladeszu, Indonezji, Nepalu czy Pakistanu.

W latach 2014-2018 nastąpił bardzo duży wzrost liczby wniosków o wydanie zezwoleń na pracę oraz wydanych zezwoleń (w pierwszym przypadku był to wzrost 1515%, w drugim przypadku 1461%).

Napływ cudzoziemców na podlaski rynek pracy

Branża	Liczba wydanych zezwoleń	
	Ogółem	Udział w całości
Przetwórstwo przemysłowe	2200	21,5%
Budownictwo	2944	28,8%
Transport i gospodarka magazynowa	2411	23,5%
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1400	13,7%

W latach 2014-2018 najwięcej zezwoleń na pracę wydano w sekcji F, budownictwo (2 944), sekcji H, transport i gospodarka magazynowa (2 411) oraz sekcji C, przetwórstwo przemysłowe (2 200).

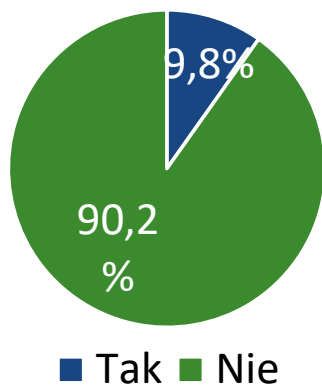
W 2018 roku w województwie podlaskim złożono 27 283 oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemców. Było to niemal 25,5 tys. oświadczeń więcej niż w 2014 roku, gdy zarejestrowano 1 802 takie dokumenty.

Wyniki badań ilościowych z pracodawcami

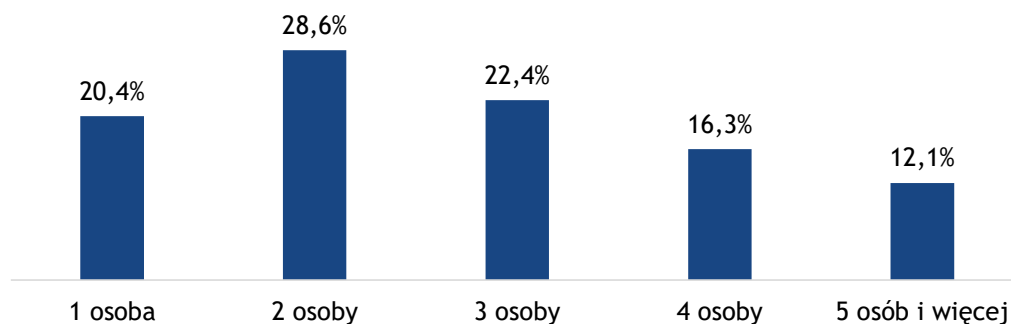

Zatrudnianie cudzoziemców

Odsetek firm zatrudniających cudzoziemców

Liczba cudzoziemców zatrudnionych w firmach

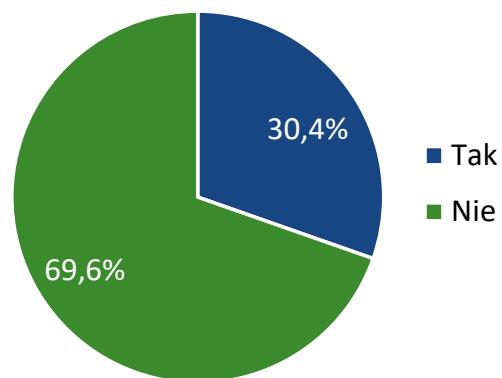
Spośród badanych przedsiębiorstw, zdecydowana większość (ponad 90%) deklaruje, że w ich firmach nie zatrudniają się obcokrajowców. Istnieje wyraźna różnica pomiędzy badanymi mikroprzedsiębiorstwami a firmami zatrudniającymi 10 i więcej osób.

Najczęściej cudzoziemcy zatrudniani są przez firmy działające w obszarze zakwaterowania i gastronomii (Sekcja I) oraz rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (Sekcja A).

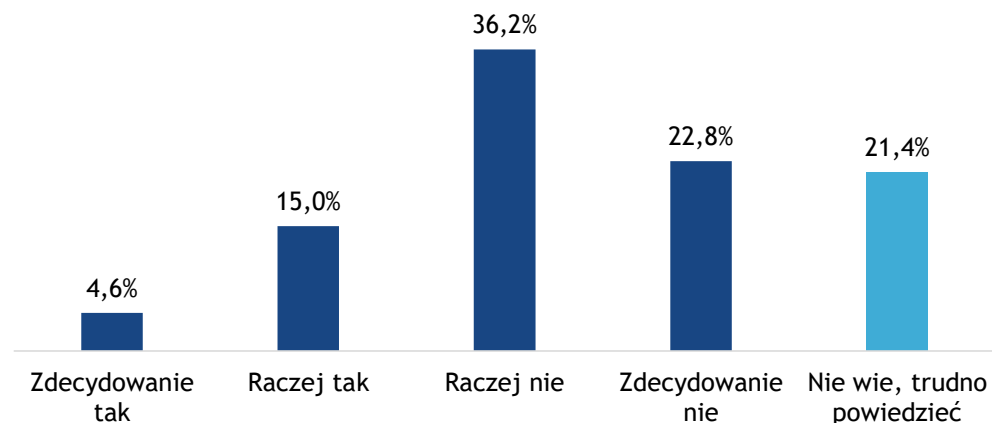
Łącznie w 49 firmach było zatrudnionych 376 cudzoziemców (co daje średnio 7,7 osoby na firmę).

Pracownicy z Polski vs. cudzoziemcy

Możliwość zastąpienia polskich pracowników przez cudzoziemców

Doświadczenie i kwalifikacje cudzoziemców a potrzeby pracodawców

W gronie przedsiębiorstw prowadzących w czasie badania rekrutację, około jedna trzecia (30%) mogłaby obsadzić na wolnych stanowiskach pracowników z zagranicy zamiast Polaków.

Zaledwie jedna piąta ankietowanych uważa bowiem, że pracownicy z zagranicy swoim doświadczeniem zawodowym i kwalifikacjami odpowiadają potrzebom ich firm.

Poszukiwane zawody i kwalifikacje

Najczęściej wymieniane stanowiska, na które obecnie poszukiwani są pracownicy, to:

- Kasjer-sprzedawca,
- Kierowca,
- Pracownik fizyczny, robotnik,
- Pracownik biurowy, administracyjny,
- Magazynier oraz operator maszyn.

Lista kwalifikacji, które pracodawcy wskazywali jako pożądane u potencjalnych pracowników, skupiała się przede wszystkim na aspektach praktycznych – **posiadaniu konkretnych umiejętności związanych z wykonywaną pracą, doświadczeniu zawodowym oraz odpowiednich certyfikatach i uprawnieniach.**

Poszukiwane zawody i kwalifikacje

Najbardziej poszukiwanymi w kolejnym roku zawodami mogą okazać się, według deklaracji ankietowanych:

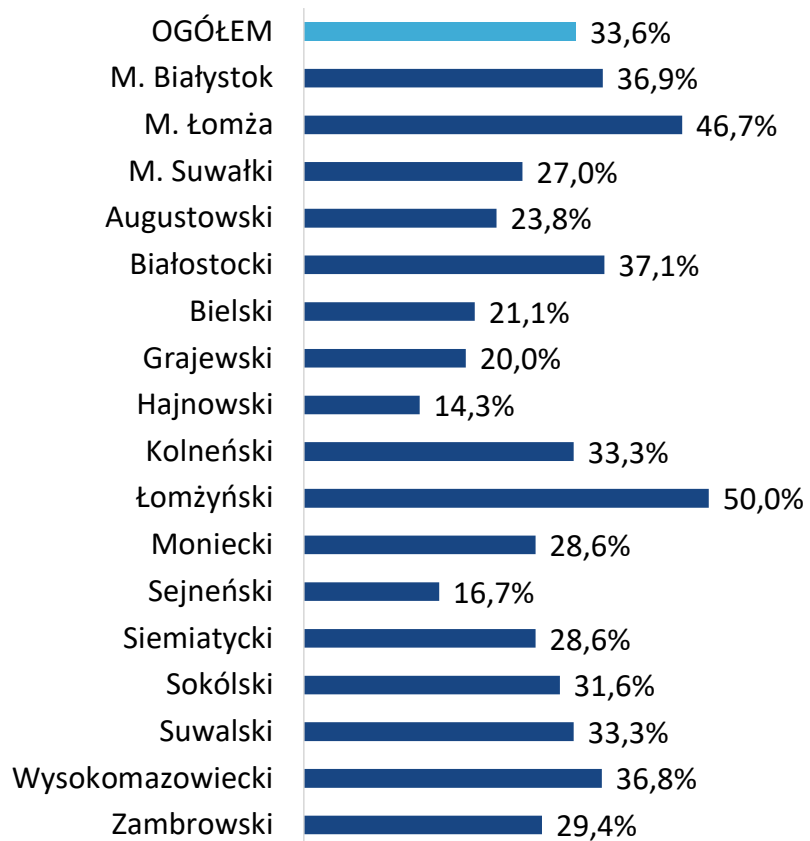
- Kierowca kat. B,
- Kasjer-sprzedawca,
- Robotnik budowlany,
- Kierowca kat. C,
- Murarz, tynkarz.

Niezmiennie w stosunku do prowadzonych obecnie rekrutacji pozostają kwalifikacje, których poszukiwać będą u kandydatów pracodawcy:

- Konkretnie umiejętności zawodowe,
- Doświadczenie zawodowe,
- Certyfikaty, dyplomy, uprawnienia zawodowe,
- Wykształcenie kierunkowe.

Zapotrzebowanie na pracowników

Zapotrzebowanie na pracowników w podziale na powiaty

Jedna trzecia ankietowanych przedsiębiorstw (168 -34%) jest obecnie w trakcie poszukiwania pracowników. Największe zapotrzebowanie deklarowane jest w powiecie łomżyńskim (50%) oraz w samej Łomży (47%).

Możliwość obsadzenie wakatów pracownikami z Polski

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	40,0%
Górnictwo i wydobywanie	100,0%
Przetwórstwo przemysłowe	66,7%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	100,0%
Budownictwo	65,4%
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	82,9%
Transport i gospodarka magazynowa	64,7%
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	44,4%
Informacja i komunikacja	100,0%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	100,0%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	75,0%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	100,0%
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	100,0%
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	100,0%
Edukacja	57,1%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	69,2%
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	75,0%
Pozostała działalność usługowa	100,0%
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na wyłączność	50,0%

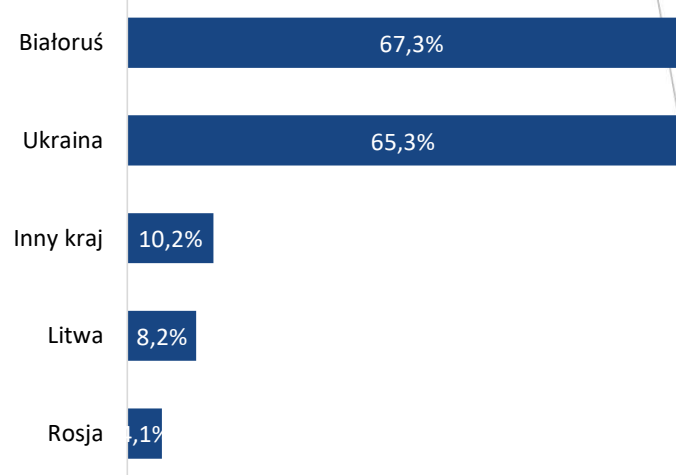
W zdecydowanej większości analizowanych branż przedsiębiorcy widzą zazwyczaj możliwość zatrudnienia na wolne obecnie stanowiska pracy osób narodowości polskiej. Najczęściej trudności w tym zakresie spodziewają się przedstawiciele branży hotelarsko-gastronomicznej oraz rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa

Opinie nt. cudzoziemców i kraj pochodzenia

Przyczyny niezatrudniania cudzoziemców

Kraj pochodzenia cudzoziemców

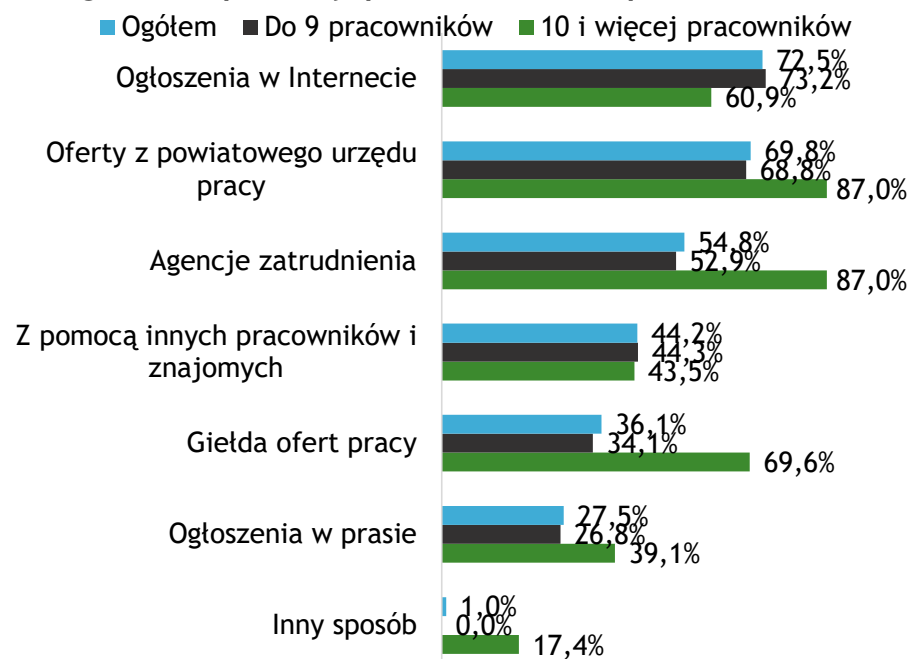

Główną przyczyną niezatrudniania obcokrajowców, którą deklarują badani, jest ich poziom kwalifikacji - są one niższe niż wśród Polaków (26%). Co piąty przedstawiciel badanych przedsiębiorstw przyznaje, że woli zatrudniać pracowników z Polski (21%). Nieznacznie mniej liczna grupa (19%) uważa natomiast, że Polacy są od cudzoziemców wydajniejsi. Mikroprzedsiębiorstwa oraz większe firmy nie różnią się istotnie ze względu na postrzegane przyczyny niezatrudniania cudzoziemców. Podobnie wygląda sytuacja przy podziale respondentów na branże.

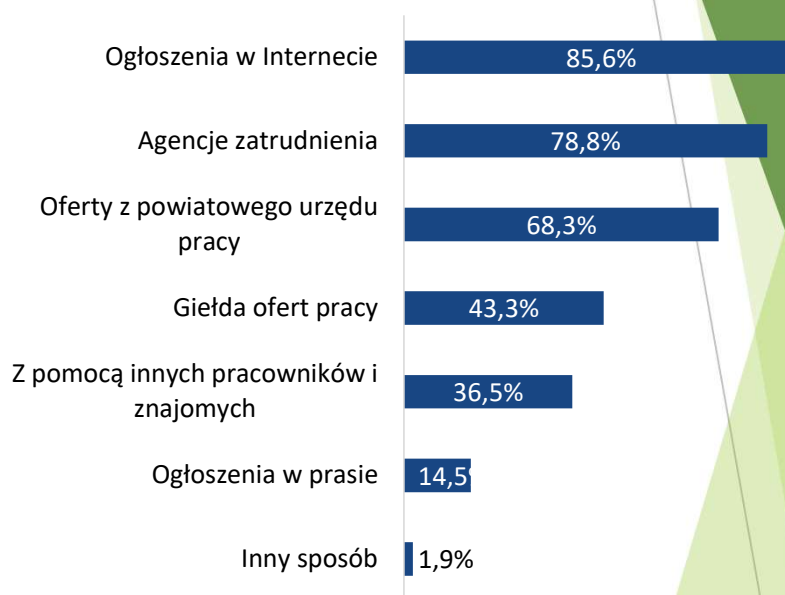
Blisko dwie trzecie firm zatrudniających cudzoziemców jako kraj ich pochodzenia wskazuje Białoruś (67%) oraz Ukrainę (65%). Co dziesiąte z tych przedsiębiorstw wskazuje jednak, że zatrudnia pracowników z krajów Unii Europejskiej: Austrii, Finlandii, Holandii, Szwecji.

Sposoby poszukiwania pracowników

Ogólnie sposoby poszukiwania pracowników

Sposoby poszukiwania pracowników z zagranicy

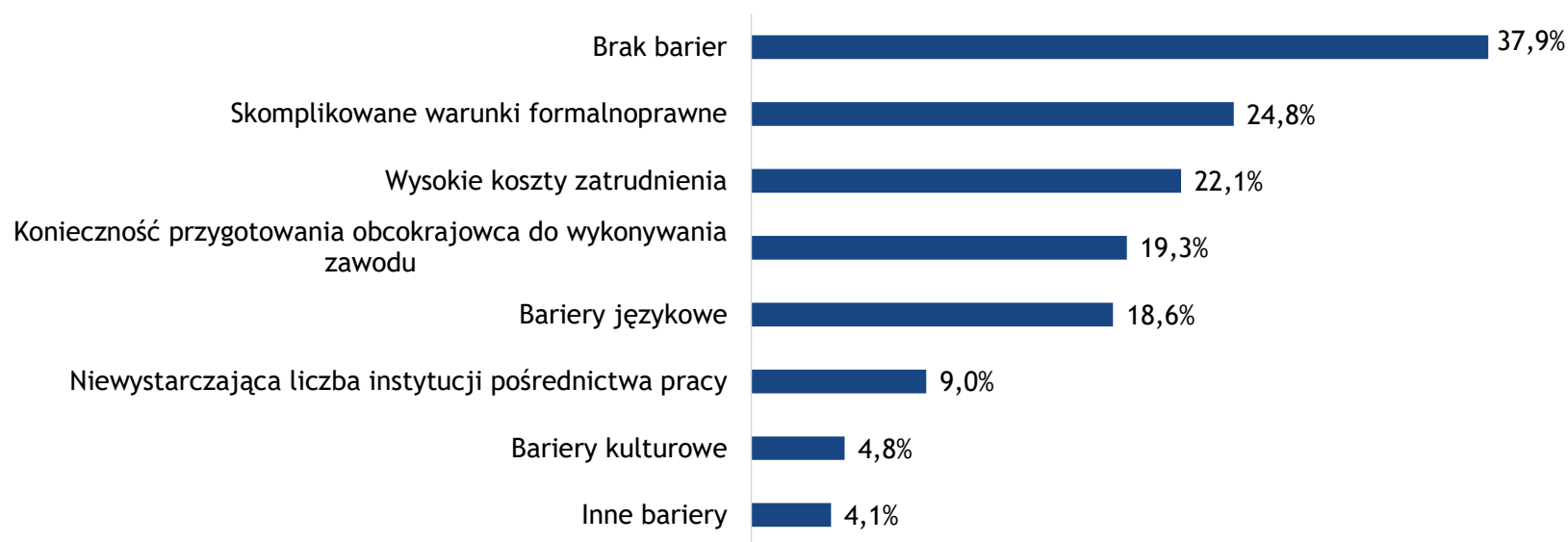

Blisko trzy czwarte (73%) firm prowadzących rekrutację robi to za pośrednictwem ogłoszeń internetowych. Drugim popularnym narzędziem do wyszukiwania pracowników jest wykorzystanie pośrednictwa powiatowych urzędów pracy (70%). Ponad połowa ankietowanych (55%) przyznaje również, że w procesie rekrutacji korzysta ze wsparcia agencji zatrudnienia.

Pracownicy z zagranicy - podobnie jak pozostali - poszukiwani są przez pracodawców głównie poprzez ogłoszenia internetowe (86%). W drugiej kolejności do wyszukiwania takich osób wykorzystywane są agencje zatrudnienia (79%). Ponad dwie trzecie podlaskich przedsiębiorstw pracowników zagranicznych zatrudnia również dzięki współpracy z powiatowymi urzędami pracy (68%).

Bariery w zatrudnianiu cudzoziemców

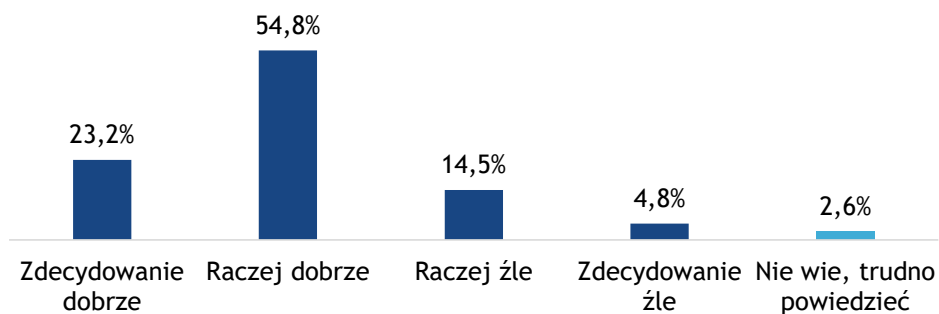
Bariery w zatrudnianiu cudzoziemców w opinii pracodawców

W gronie przedsiębiorstw, które zatrudniają obcokrajowców, ponad jedna trzecia (38%) deklaruje, że nie doświadczyła w związku z tym żadnych barier. Co czwarte przedsiębiorstwo (25%) mierzyło się z trudnościami natury formalno-prawnej. Nieco mniej liczna grupa (22%) zwraca uwagę na wysokie koszty zatrudnienia cudzoziemców.

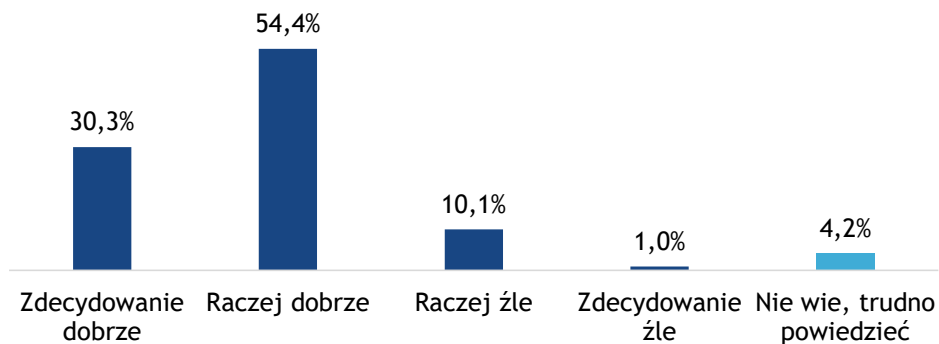
Ocena współpracy z agencjami pracy i PUP

Ocena współpracy z agencjami zatrudnienia

Współpraca z agencjami zatrudnienia kształtuje się zazwyczaj zgodnie z oczekiwaniami badanych - ponad połowa przedsiębiorców oceniła ją raczej dobrze (55%), natomiast ogółem pozytywne opinie wyraziło blisko czterech na pięciu uczestników badania (78%).

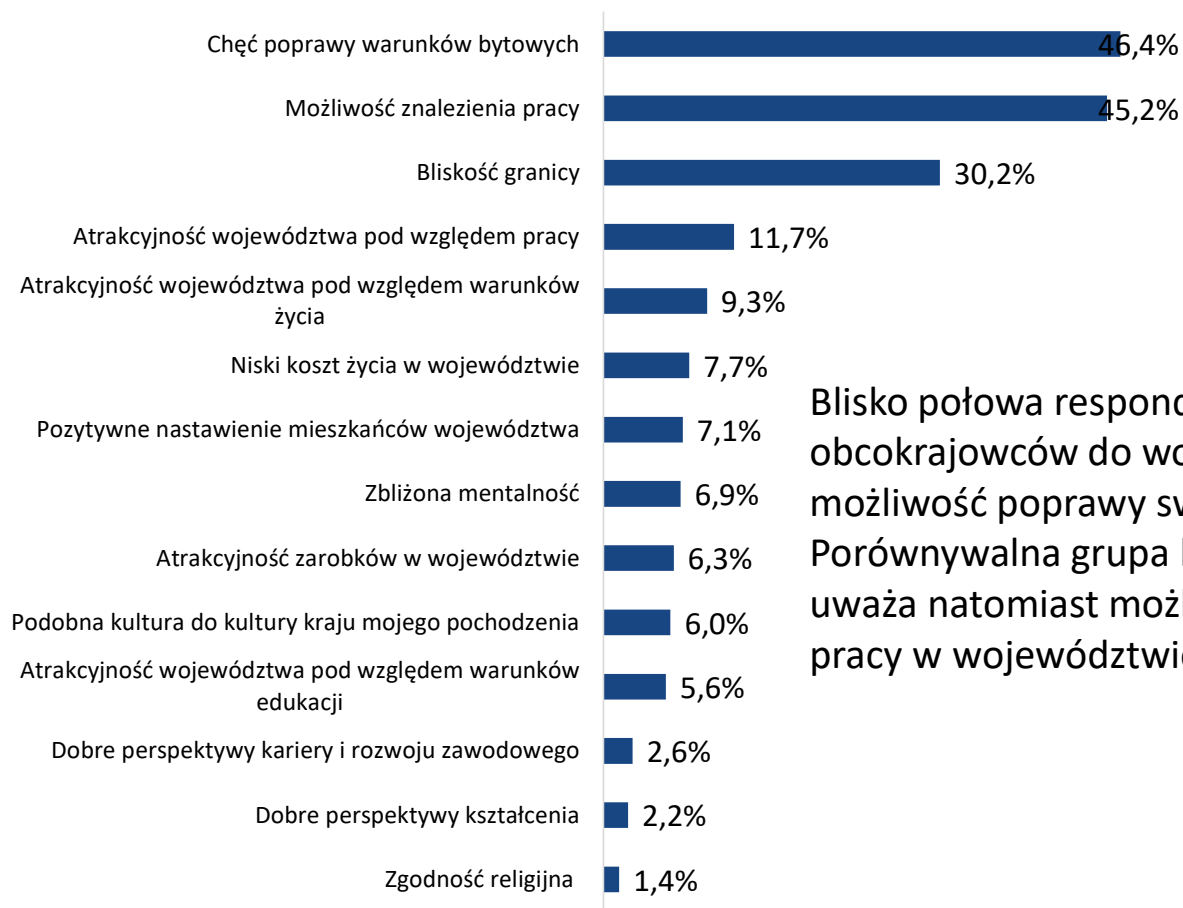
Ocena współpracy z urzędami pracy

Ocena współpracy przedsiębiorstw z powiatowymi urzędami pracy była nieco lepsza niż ta dotycząca komercyjnych agencji zatrudnienia. Ponad połowa (54%) ankietowanych oceniła współpracę z PUP jako raczej dobrą, zaś ogół ocen pozytywnych to blisko 86% wszystkich odpowiedzi.

Przyczyny przyjazdu cudzoziemców do woj. podlaskiego

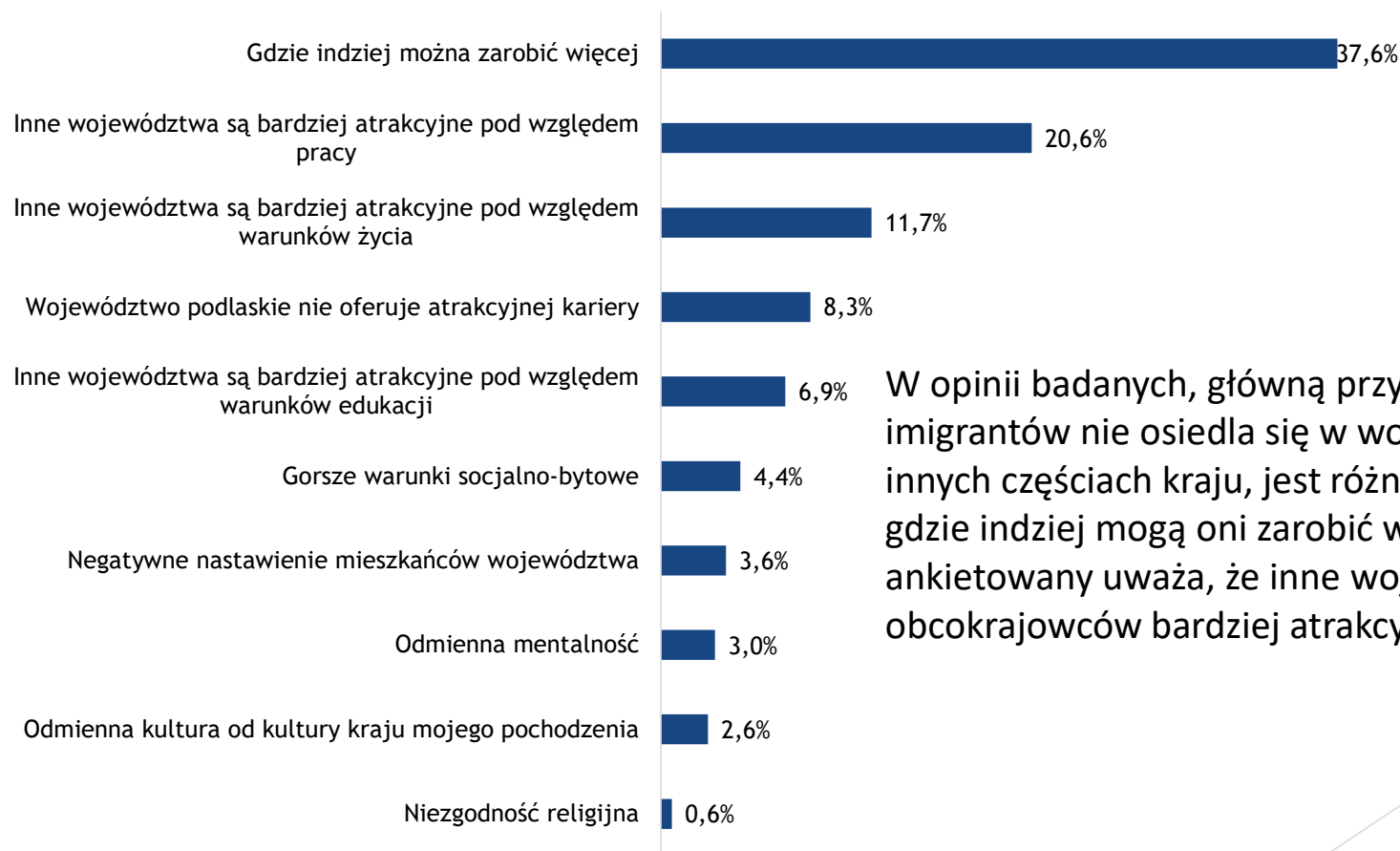
Przyczyny przyjazdu cudzoziemców do woj. podlaskiego

Blisko połowa respondentów (46%) jest zdania, że obcokrajowców do województwa podlaskiego przyciąga możliwość poprawy swoich warunków bytowych. Porównywalna grupa badanych (45%) za przyczynę migracji uważa natomiast możliwość znalezienia przez przyjezdnych pracy w województwie.

Przyczyny wyboru innych województw

Przyczyny wyboru innych województw przez cudzoziemców

W opinii badanych, główną przyczyną, dla której część imigrantów nie osiedla się w województwie podlaskim, a w innych częściach kraju, jest różnica w możliwych zarobkach – gdzie indziej mogą oni zarobić więcej (38% wskazań). Co piąty ankietowany uważa, że inne województwa są dla obcokrajowców bardziej atrakcyjne pod względem pracy (21%).

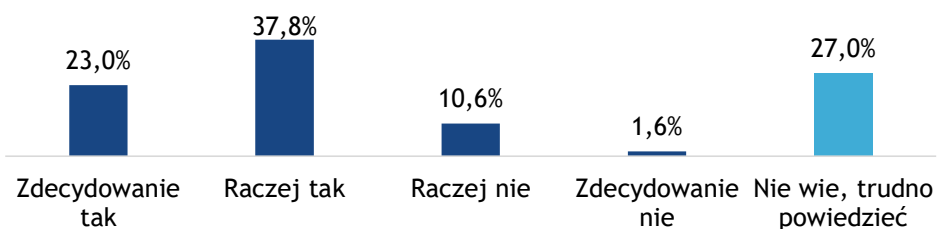
Czynniki sprzyjające się osiedlaniu w woj. podlaskim

Przyczyny wyboru woj. podlaskiego jako miejsca osiedlenia

Uczestnicy badania w większości (52%) są zdania, że bliskość granicy to czynnik, który decyduje o atrakcyjności województwa podlaskiego jako miejsca osiedlania się obcokrajowców i ich rodzin. W drugiej kolejności, znaczenie dla przybywających rodzin może mieć podobieństwo kulturowe regionu, a także relatywnie niskie w Podlaskiem koszty życia (po 25% wskazań).

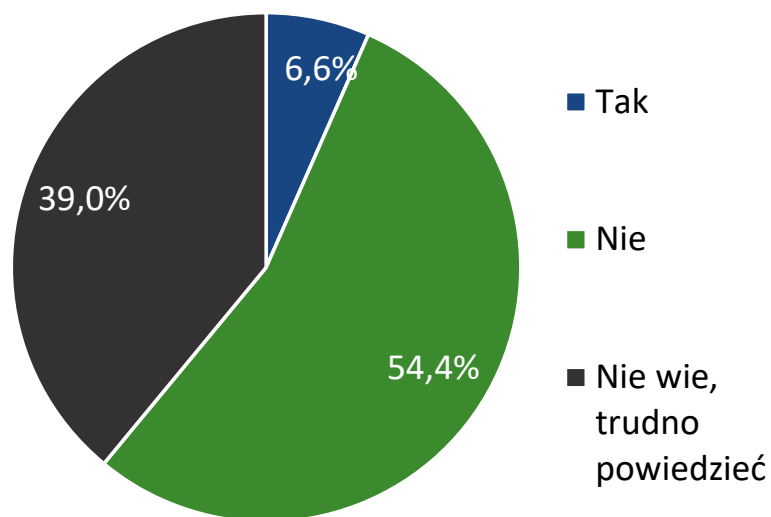
Opinie nt. integracji rodzin cudzoziemskich

Ponad połowa ankietowanych (51%) jest zdania, że pracownicy osiedlający się w województwie podlaskim przyjeżdżają tu z rodzinami lub z zamiarem ich późniejszego sprowadzenia do Polski. Blisko dwie trzecie (61%) uczestników badania uważa, że rodziny obcokrajowców, którzy osiedlili się w województwie podlaskim, integrują się z lokalną społecznością. Przeciwnego zdania jest średnio co ósmy respondent (12%).

Zjawisko pracy nierejestrowanej

Występowanie pracy nierejestrowanej w branży respondenta

Ponad połowa ankieterowanych (55%) deklaruje, że w branży działalności ich przedsiębiorstwa nie występuje zjawisko nierejestrowanej pracy cudzoziemców (tzw. szara strefa). Przeciwnie deklaracje składa natomiast 7% respondentów.

Zjawisko pracy nierejestrowanej dotyczy według respondentów przede wszystkim nisko wykwalifikowanych pracowników fizycznych - robotników budowlanych, kierowców, robotników produkcyjnych czy personelu sprząającego.

Wyniki badań jakościowych

Przyczyny wyboru woj. podlaskiego - opinie ekspertów

- ▶ W opinii badanych ekspertów rynek podlaski jest rynkiem rozwijającym się. Mieszkańcy zamieszkujący województwo nie są wystarczającą siłą roboczą, stąd potrzeba uzupełniania kadr przez zasoby pracy z zagranicy.
- ▶ Gospodarka województwa podlaskiego rozwija się także w związku ze zwiększającym się eksportem. Generuje on dalszy wzrost na popytu na pracowników, w tym na pracowników o wysokich kwalifikacjach.

[...] województwo podlaskie, jeśli chodzi o gospodarkę, rozwija się w ciągu ostatnich lat dzięki eksportowi. [...] Jeśli chodzi o dynamikę, w zeszłym roku była to dynamika najwyższa w Polsce. To powoduje, że firmy, które uczestniczą w eksporcie, jest radykalnie wzrastający popyt na pracowników. - przedstawiciel zrzeszeń pracodawców

Najbardziej chłonne branże i zawody

- ▶ Najbardziej brakuje pracowników do branż i zawodów wymagających pewnych technicznych kwalifikacji. Są to takie zawody jak budowlaniec, murarz, tynkarz, kierowca, spawacz, ślusarz, choć oczywiście potrzebni również pracownicy niewykwalifikowani do wykonywania prostych prac

Budowlanka, hotelarstwo, zobaczcie co się dzieje, cała Polska w hotelach i jest obłożona pracownikami z zachodniej granicy. - przedstawiciel zrzeszeń pracodawców

Inżynierowie, matematycy, elektrycy, elektronicy, budowlanci. Właściwie wszystkie branże politechniczne są deficytowe w tej chwili. Na samym szczycie są informatycy, to absolutnie, nie ma drugiej takiej branży, która miałaby taki deficyt. - przedstawiciel zrzeszeń pracodawców

Ocena jakości zasobów pracy z zagranicy a potrzeby podlaskich przedsiębiorców

- ▶ Pracownicy z zagranicy byli oceniani różnie - wiele z tych kwestii sprowadza się do zdania „wszystko zależy od człowieka”.
- ▶ Przygotowanie zawodowe, kwalifikacje, umiejętności, postawy, motywacje i kapitał społeczny mogą się bardzo różnić w zależności od konkretnej jednostki, dlatego też trudno jest uogólnić odpowiedzi respondentów. Jedynym wspólnym mianownikiem dla pracowników z zagranicy wydaje się być motywacja finansowa

Wydaje mi się, że na to pytanie nie można tak odpowiedzieć ogólnie, ponieważ to tutaj jest jak człowiek. Jeden jest taki, drugi jest taki. - przedstawiciel agencji zatrudnienia

[...] chcą zarobić, nie szukają przygód. I są dobrymi pracownikami. - przedstawiciel agencji zatrudnienia.

Czynniki wpływające na decyzję o wyborze woj. podlaskiego jako miejsca pracy i życia

- ▶ Czynnikiem wpływającym na wybranie województwa podlaskiego przez cudzoziemców są głównie bliskość do granicy, zwłaszcza w przypadku osób z Białorusi i Rosji oraz mniejsza bariera językowa.

[...] na Podlasiu tych barier na pewno jest mniej niż w Polsce Zachodniej. Językowa, kulturowa, na pewno jest bliżej, na pewno jest bliżej pod wieloma względami - przedstawiciel organizacji wspierających integrację cudzoziemców

[...] mi się wydaje, że porozumienie się na Podlasiu, w Białymstoku w języku rosyjskim czy takim nawet łamanym, też nie stanowi problemu. - przedstawiciel organizacji wspierających integrację cudzoziemców

Ścieżka zawodowa cudzoziemców na podlaskim rynku pracy

- ▶ Duża część cudzoziemców, która wzięła udział w badaniu deklaruje, że przyjechała do Polski z zamiarem stałego pobytu lub w trakcie pracy w Polsce zdecydowała, że tutaj zostanie. Pracownicy z zagranicy zaczynają najpierw od prostszych prac, niewymagających wielu kwalifikacji.

Myślę, że jeszcze rok czasu trzeba przepracować, żeby mieć 5 lat. [...] możliwość złożyć papiery na kartę rezydenta, która pozwoli mi pracować obojętnie gdzie i ja nie będę zależęć od pracy. - cudzoziemiec

Myślę, że tu zostanę. Na razie ja nie planuję nigdzie jechać. Tu mnie się wszystko podoba, planuję zostać i chcę pobyt stały zrobić. - cudzoziemiec

Wnioski i rekomendacje

Wnioski i rekomendacje

Duże braki pracowników zarówno wykwalifikowanych jak i niewykwalifikowanych.

Promocja woj. podlaskiego w krajach ościennych jako atrakcyjnego miejsca do pracy i życia.

Wzrost cudzoziemców w Polsce i brak ich integracji z resztą społeczeństwa.

Intensyfikacja działań związanych z integracją cudzoziemców przebywających na terenie Polski.

Wnioski i rekomendacje

Problemy z adaptacją na podlaskim (czy też szerzej na polskim) rynku pracy.

Utworzenie (we współpracy z urzędami gmin i miast) lokalnych centrów integracji cudzoziemców na rynku pracy oraz w lokalnej społeczności.

Mimo prowadzonych działań na rzecz integracji nadal występują problemy w tym zakresie. Szczególnie, że ilość cudzoziemców ciągle rośnie.

Prowadzenie intensywnych działań informacyjno-promocyjnych wśród przyjeżdżających do woj. podlaskiego.

Wnioski i rekomendacje

Problemy w procesach rekrutacyjnych i niechęć wobec zatrudniania cudzoziemców.

Intensyfikacja działań związanych z integracją cudzoziemców przebywających na terenie Polski.

Brak odpowiednich kwalifikacji cudzoziemców lub problem z ich potwierdzeniem.

Utworzenie ujednoliconej i uproszczonej ścieżki uznawania kwalifikacji cudzoziemców na podlaskim (polskim) rynku pracy.

Wnioski i rekomendacje

Duży wpływ agencji zatrudnienia na napływ cudzoziemców na podlaski rynek pracy.

Zwiększenia roli agencji zatrudnienia we współpracy z sektorem publicznym.

Traktowanie województwa podlaskiego jako tymczasowego miejsca pracy i zamieszkania.

Pokazanie cudzoziemcom, że województwo podlaskie jest atrakcyjnym miejscem nie tylko do pracy, ale także do życia. Szczególnie dla cudzoziemców z krajów ościennych.

Dziękujemy za uwagę

